

ประวัติศาสตร์เจ้าพ่อหินดาด

History of Hindad Shrine

บุญช่วย พานิชกุล

Boonchuay Panichkul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus

E-mail: hindadpanichkul@gmail.com

บทคัดย่อ

เส้นทางรถไฟสายอุบลราชธานีเดินรถครั้งแรกจากสถานีรถไฟท่าช้างถึงสถานีบุรีรัมย์ในปี พ.ศ.2468 นำพาผู้คนจากที่ต่างๆให้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนใกล้สถานีรถไฟ โดยเฉพาะบริเวณหน้าสถานีรถไฟหินดาดมีผู้คนจำนวนมากอพยพมาอยู่จำนวนมาก กลุ่มชาติพันธุ์ ไทยโคราช ไทยอีสาน และกลุ่มชาติพันธุ์จีน ตั้งร้านค้าติดกันเป็นห้องแถวเพื่อค้าขายอยู่บริเวณตลาดหน้าสถานีรถไฟหินดาด สถานีรถไฟหินดาดเป็นศูนย์กลางทางการค้าแห่งใหม่ของเมืองพิมาย ตลาดสถานีรถไฟหินดาดจึงถือว่าเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในเส้นทางรถไฟสายอุบล ประชาชนที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นและผู้สัญจรได้สักการะบูชา คู่กับการสร้างศาลเจ้าพ่อหินดาด ชาวตลาดหินดาดได้มีการกำหนดให้ทำพิธีไหว้เจ้าประจำปี โดยมีการว่าจ้างอุปรากรจีนหรือ “จ้าว” มาทำพิธีและแสดงให้ประชาชนได้ ปัจจุบันการเดินทางทางรถไฟได้รับความนิยมน้อยลง แต่หากเดินทางโดยรถไฟมาสถานีรถไฟหินดาด จะพบบรรยายกาศดั้งเดิม “สถานีรถไฟของเมืองพิมาย” เคยเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญ และศาลเจ้าพ่อหินดาดที่สะท้อนภาพชุมชนชาวจีน โรงเลื่อยที่ทำการแปรรูปไม้ในอดีต คืออุตสาหกรรมหลักที่มีการจ้างแรงงานจำนวนมาก พบโกดังไม้ 100 ปี เคยไว้ใช้เก็บพืชผลการเกษตร ขอนไม้เก่าคนงานเคยใช้เพื่อนั่งรอขนของขึ้นรถไฟ สะท้อนภาพและประวัติอันยาวนานของการเป็นย่านเศรษฐกิจที่สำคัญในอดีต พร้อมบอกเล่าประวัติของศาลเจ้าพ่อหินดาดระลึกถึงความรักความศรัทธา ความทรงจำของคนในอดีตถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ประวัติ, ศาลเจ้าพ่อหินดาด

Abstracts

The first Ubon Ratchathani railway line operated from Tha Chang Railway Station to Buriram Railway Station in 1925, bringing people from various places to settle down near the railway station, especially in front of Hin Dat Railway Station, where many people immigrated. The ethnic groups of Thai Khorat, Thai Isan, and Chinese ethnic groups set up shophouses to trade in the market in front of Hin Dat Railway Station. Hin Dat Railway Station is the new commercial center of Phimai. Therefore, Hin Dat Railway Station Market is considered one of the most important commercial centers on the Ubon railway line. Local residents and travelers pay

homage, along with the construction of the Hin Dat Shrine. The people of Hin Dat Market have organized an annual ceremony to worship the deities, hiring Chinese opera or “Ngiw” to perform the ceremony and perform for the public. Currently, traveling by train has become less popular, but if you travel by train to Hin Dat Railway Station, you will find the original atmosphere. “Phimai Railway Station” used to be an important commercial center, and the Hin Dat Shrine reflects the image of the Chinese community. The sawmill that processed wood in the past was the main industry that employed a lot of workers. You will find a 100-year-old wooden warehouse that was once used to store agricultural products. The old logs that workers used to sit and wait to load goods onto the train reflect the image and long history of being an important economic area in the past. It also tells the history of the Hin Dad Shrine, recalling the love, faith, and memories of people from the past to the present.

Keywords: History, Hindad Shrine

บทนำ

การก่อสร้าง ทางรถไฟสายกรุงเทพ-นครราชสีมา แล้วเสร็จและเปิดการเดินรถ ในเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2443 จนถึงปี พ.ศ. 2460 จึงได้เริ่มทำการก่อสร้าง ทางรถไฟต่อไปยังสถานี อุบลราชธานี (สำนักงานไกด์อุบลตอทคอม,2567) เปิดการเดินรถได้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2465 เป็นต้นมา การก่อสร้างได้ดำเนินต่อไป และสามารถเปิดการเดินรถได้ เป็นช่วง ๆ ตามลำดับ

1 เมษายน พ.ศ. 2468 เปิดเดินรถจาก สถานีท่าช้าง ถึง สถานีบุรีรัมย์ ระยะทาง 91 กิโลเมตร

1 พฤษภาคม พ.ศ. 2469 เปิดเดินรถจาก สถานีบุรีรัมย์ ถึง สถานีสุรินทร์ ระยะทาง 44 กิโลเมตร

1 พฤษภาคม พ.ศ. 2470 เปิดเดินรถจาก สถานีสุรินทร์ ถึง สถานีห้วยทับทัน ระยะทาง 61 กิโลเมตร

1 สิงหาคม พ.ศ. 2471 เปิดเดินรถจาก สถานีห้วยทับทัน ถึง สถานีศรีสะเกษ ระยะทาง 34 กิโลเมตร

1 เมษายน พ.ศ. 2473 เปิดเดินรถจาก สถานีศรีสะเกษ ถึง สถานีอุบลราชธานี ระยะทาง 61 กิโลเมตร รวมระยะทางทั้งสิ้น จากนครราชสีมา – อุบลราชธานี ทั้งสิ้น 312 กิโลเมตร (สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี,2567) การเปิดเดินทางด้วยรถไฟสายอุบลราชธานีครั้งแรก ซึ่งช่วงแรกเริ่มจากสถานีรถไฟท่าช้างถึงสถานีบุรีรัมย์ในปี พ.ศ.2468 และมีการเปิดให้เดินรถไฟไปเรื่อยๆ ทุกปีจนถึงสถานีวารินชำราบในปี พ.ศ.2473 ทำให้สถานีรถไฟต่างๆตลอดเส้นทางรถไฟสายนี้ มีผู้คนอพยพย้ายถิ่นเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยบริเวณใกล้ๆกับสถานีรถไฟเพราะเห็นว่าสะดวกแก่การเดินทางและเห็นว่าต่อไปน่าจะเจริญมากยิ่งขึ้น ถูกจับจองโดยกลุ่มพ่อค้า เพราะพื้นที่ดังกล่าวง่ายและสะดวกต่อการขนส่งสินค้า กลายเป็นพื้นที่ของการค้าขายระหว่างกลุ่มคนที่อยู่ข้างทางรถไฟกับกลุ่มคน

ในเขตพื้นที่อำเภอใกล้เคียงและอื่น ๆ นำสินค้ามาขาย เพื่อส่งต่อสินค้าไปยังทั้งใหญ่เช่น นครราชสีมา และกรุงเทพฯ นอกจากนี้ยังมีกิจการประมาทห้องเช่า โรงแรม และอาคารพาณิชย์เพื่อตอบสนองให้กับ พ่อค้าที่มากับทางรถไฟด้วย (ธิตินา เหล่าอัน, 2563)

ส่งผลให้บริเวณหน้าสถานีรถไฟในขณะนั้น กลายเป็นชุมชน เป็นหมู่บ้าน เป็นตำบลอยู่รายรอบบริเวณสถานีรถไฟเกือบทุกแห่ง และคนนั่งรถไฟที่เสียงประกาศดังจากลำโพงบอกวาร์รถไฟของเราจอดอยู่ที่สถานีอะไร ซึ่งเวลารถไฟจอดแต่ละสถานีนั่น ก็มีคนไม่น้อยที่มองออกไปนอกหน้าต่างด้วยจุดประสงค์ต่างๆ ไม่ว่าจะดูสอดสายตาหาของกิน พักสายตามองวิว หรือแม้แต่มองว่าสถานีรถไฟนั้นหน้าตาเป็นยังไง ลักษณะของสถาปัตยกรรมแต่ละสถานีนั่นสะท้อนภาพของความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นผู้ออกแบบ วัสดุ ช่วงยุค รวมถึงการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนซึ่งทำให้คุณค่าทางจิตใจกับแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป (วันวิมล เนียมปาน, 2567)

สถานีรถไฟหินลาด แต่เดิมนั้นมีชื่อว่า “หินดาช” เกิดขึ้นเมื่อปีพ.ศ.2460 เมื่อการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการก่อสร้างทางรถไฟสายโคราช-อุบลฯ การสร้างรถไฟเมื่อมาถึงกิโลเมตรที่ 317 การขุดพื้นที่บริเวณดังกล่าวจะพบแผ่นดินดาน (สีแดง) โดยทั่วไปเต็มบริเวณ จึงใช้ชื่อสถานีรถไฟดังกล่าวว่า “สถานีหินดาช” ภายหลังคำดังกล่าวเขียนเพี้ยนไปเป็นคำว่า “หินลาด” ซึ่งใช้ ด. เป็นตัวสะกด คำที่ถูกต้อง ปรากฏอยู่ ณ ป้ายชื่อสถานีรถไฟที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเกิดสถานีรถไฟแล้ว บริเวณด้านหน้าสถานีรถไฟเป็นแหล่งขนถ่ายสินค้าและแหล่งการค้าที่สำคัญ จึงมีประชาชนอพยพถิ่นฐานมาทำกินจากที่ต่างๆ เช่น อำเภอพิมาย อำเภอจักราช อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และอำเภออื่นๆ เป็นต้นชุมชนหินลาด เมื่อมีหลายหมู่บ้านและได้รับการจัดตั้งเป็นตำบลแล้วขึ้นการปกครองของอำเภอพิมาย ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2504 จึงได้จัดตั้งอำเภอห้วยแถลง ตำบลหินลาด และได้เปลี่ยนแปลงมาขึ้นอยู่ในการปกครอง ของอำเภอห้วยแถลง (องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด, 2567)

การก่อสร้าง ทางรถไฟสายกรุงเทพ-นครราชสีมา แล้วเสร็จและเปิดการเดินรถ ในเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2443 จนถึงปี พ.ศ. 2460 จึงได้เริ่มทำการก่อสร้าง ทางรถไฟต่อไปยัง สถานีอุบลราชธานี (สำนักงานโถงอุบลคอตคอม) โดยมีการเปิดให้เดินทางด้วยรถไฟสายอุบลราชธานีครั้งแรก ซึ่งช่วงแรกเริ่มจากสถานีรถไฟท่าช้างถึงสถานีบุรีรัมย์ในปี พ.ศ.2468 และมีการเปิดให้เดินรถไฟไปเรื่อยๆทุกปีจนถึงสถานีวารินชำราบในปี พ.ศ.2473 ทำให้สถานีรถไฟต่างๆตลอดเส้นทางรถไฟสายนี้ มีผู้คนอพยพย้ายถิ่นเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยบริเวณใกล้ๆกับสถานีรถไฟเพราะเห็นว่าสะดวกแก่การเดินทางและต่อไปน่าจะเจริญมากยิ่งขึ้น ทำให้บริเวณหน้าสถานีรถไฟในขณะนั้น กลายเป็นชุมชนเป็นหมู่บ้าน เป็นตำบลอยู่รายรอบบริเวณสถานีรถไฟเกือบทุกแห่ง

สถานีรถไฟหินดาช เมื่อรถไฟเปิดให้เดินรถแล้วได้เกิดชุมชนบริเวณหน้าสถานีรถไฟและขยายตัวเติบโตออกไป จนกลายเป็นตำบลขนาดใหญ่และมีความเจริญอย่างมากแห่งหนึ่งของอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งขณะนั้นพื้นที่ของตำบลหินลาดประกอบไปด้วยพื้นที่ของตำบลหินลาด และหล่งประดู่รวมกัน(หล่งประดู่เพิงแยกตำบลออกจากหินลาดเมื่อปี พ.ศ.2511) และเนื่องจาก สถานีรถไฟหินดาช เป็นสถานีที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้คนจากเมืองพิมายมาขึ้นลงที่นี่ เพราะเป็นสถานีที่อยู่ใกล้จากเมืองพิมายมากที่สุด โดยมีระยะทางจากสถานีไฟไปถึงเมืองพิมายเพียง 25 กิโลเมตร ข้อสำคัญยังมีเส้นทางดั้งเดิมที่ผู้คนในอดีตใช้เดินทางไปยังเมืองพิมายอีกด้วย ดังนั้นในอดีตสถานีรถไฟ

หิנדาคจึงเป็นสถานีรถไฟของเมืองพิมายนั่นเอง (ห้วยแกลงเพ็งแยก อ.พิมาย มาเป็นอำเภอในปี พ.ศ. 2506)

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มพบว่า เนื่องจากขณะนั้นยังไม่มีทางก่อสร้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 หรือถนนมิตรภาพ และทางหลวงแผ่นดินสาย 24 โคกชัย-เดชอุดมก็ยังไม่ได้สร้าง ทำให้ผู้คนจากเมืองพิมายและพื้นที่อื่นๆ ห่างไกลออกไปจนถึงนางรอง ต้องการเดินทางเข้ากรุงเทพฯ จะต้องมาขึ้นรถไฟที่สถานีรถไฟหิנדาคเกือบทั้งสิ้น จึงทำให้ในขณะนั้นสถานีรถไฟหิנדาคกลายเป็นศูนย์กลางที่ผู้คนทั่วสารทิศมาใช้บริการขึ้นลงรถไฟในแต่ละวันอย่างมากมาย ดังนั้นสถานีรถไฟหิנדาคจึงเป็นสถานีใหญ่ที่มีความสำคัญอย่างมากสถานีหนึ่งของเส้นทางรถไฟสายอีสานใต้หรือสายอุบลราชธานี และจากการเป็นศูนย์กลางดังกล่าวจึงทำให้มีผู้คนจากที่ต่างๆ มุ่งเข้ามาจับจองบุกเบิกและซื้อที่ดินจากผู้มาจับจองอยู่ก่อน เพื่อตั้งบ้านเรือนทำมาหากินในพื้นที่ดินบริเวณนี้ ซึ่งขณะนั้นมีทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราชซึ่งอยู่ในพื้นที่ และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยอีสานซึ่งส่วนใหญ่มาจากมหาสารคาม

ชุมชนชาวจีนหน้าสถานีรถไฟหิנדาค

เนื่องจากบริเวณหน้าสถานีรถไฟหิנדาคมีการจับจองที่ดินอยู่ก่อนแล้ว ประกอบกับบริเวณหน้าสถานีเป็นที่สูงไม่เหมาะแก่การทำเกษตร ทำให้ผู้คนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งไทยโคราชและไทยอีสานเข้าไปบุกเบิกจับจองในที่ลุ่มซึ่งห่างไกลออกไป เกิดเป็นหมู่บ้านในตำบลหินดาด ทั้งหมู่บ้านไทยและหมู่บ้านลาว แยกกันอยู่อาศัยชัดเจน สำหรับบริเวณตลาดหน้าสถานีรถไฟหิנדาค จะมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีนซึ่งเกือบทั้งหมดจะเข้ามาค้าขาย ทั้งจีนแต้จิ๋ว กวางตุ้ง ไหหลำ แคะ ต่างเข้ามาหาซื้อที่ดินซึ่งมีการจับจองไว้แล้วเพื่อตั้งบ้านเรือนทำการค้าตามความถนัดของแต่ละครอบครัว เช่น ทำไม้ ทำโรงเลื่อย ซื้อของป่า ค้าขายสินค้าเบ็ดเตล็ด เป็นจำนวนมาก

ชาวจีนได้เข้ามาอยู่บริเวณตลาดหน้าสถานีรถไฟหิנדาคมากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2480 ได้มีชาวจีนมาตั้งบ้านเรือนเพื่อค้าขายอยู่บริเวณตลาดหน้าสถานีรถไฟจำนวนมากจนกลายเป็นชุมชนชาวจีนขนาดใหญ่ ซึ่งลักษณะบ้านเรือนหรือร้านค้าที่สร้างในขณะนั้น จะเป็นห้องแถวไม้หันหน้าไปสู่สถานีรถไฟเป็นแถวใหญ่ 1 แถว และร้านที่เป็นห้องแถวไม้ซึ่งสร้างในที่รถไฟและหันหลังให้สถานีรถไฟเป็นแถวเล็กจำนวน 10 ห้องอีก 1 แถว ภาพของร้านค้าบริเวณหน้าสถานีรถไฟ ซึ่งเป็นห้องแถวไม้ขนาดใหญ่ที่หันหน้าไปสู่สถานีรถไฟ เรียงลำดับจากทิศตะวันออกมายังทิศตะวันตกรวมจำนวน 23 ร้าน โดยจะเป็นร้านตัดผมและสถานีตำรวจรวม 2 แห่ง ดังนี้

- 1.ร้านจิวย่งเซ่ง (รับซื้อถ่าน ของป่า พืชผลการเกษตร)
- 2.ร้านเต็งเซ่งหลี (ขายสินค้าเบ็ดเตล็ด)
- 3.ร้านตัดผม (ตาเอก)
- 4.บ้านยายซิม (ทำขนมไปแลกของตามหมู่บ้าน)
- 5.ร้านเจ็กแคะ (ตัดเย็บเสื้อผ้า)
- 6.ร้านแป๊ะเหมียเกา
- 7.ร้านเซี้ยะลิ้ม (ขายไก่ย่าง)
- 8.ร้านลีฮั่วสูง (ขาย ชา กาแฟ)
- 9.ร้านจิวฮ้อจั่ว (ตัดเย็บเสื้อผ้า)

- 1๐.เต็งเซียมหมง (ทำไม้หมอนรถไฟ ซื่อถ่าน ของป่า พืชผลการเกษตร)
- 11.ร้านย่งฮวด (ขายก้วยเตี่ยวเนื้อ กาแฟ โอเลี้ยง)
- 12.ร้านพั่วเม่งซ่ง (ขายก้วยเตี่ยวหมู ชา กาแฟ)
- 13.ร้านตั้งเตี้ยโหวง (มีห้องให้เช่า)
- 14.ร้านซ่งฮวด(ขายสินค้าเบ็ดเตล็ด)
- 15.ร้านชินฮวด (ขายสินค้าเบ็ดเตล็ด)
- 16.ห้องเก็บของร้านเซียมหมง (หลังจากไฟไหม้หिनดาตได้เปิดเป็นร้านซิงเซียมหมง)
- 17.ร้านเอี้ยะเซียง (รับซื้อครั้ง ละหุ้ง และของป่า)
- 18.ร้านเง็กหลี (ขายสินค้าเบ็ดเตล็ด)
- 19.ร้านกิมฮวด (ขายสินค้าเบ็ดเตล็ด)
- 2๐.ร้านแป๊ะอั้ง (ขายหมูสด แคบหมู กุนเชียง)
21. สถานีตำรวจ
- 22.โรงเลื่อยหिनดาต (เก่าแก่เก้ง)
- 23.สวนถั่วแก่เดิม (ร้านเซียมหมง)

ร้านค้าห้องแถวไม้ซึ่งสร้างในที่ดินของรถไฟและหันหลังให้สถานีรถไฟ เรียงลำดับจากทิศตะวันออกมายังทิศตะวันตก จะเป็นร้านค้าของชาวจีนทั้งหมดจำนวน 6 ร้าน และเป็นร้านขายยาของตาอุ๋นจิตรแก้ว 1 ร้าน ดังนี้

- 1.บ้านโกเต้า (นายช่างของโรงเลื่อย)
- 2.ร้านแป๊ะสี่ (ขายสินค้าเบ็ดเตล็ด ปลุกอ้อยแดง)
- 3.ห้องเก็บของ (ร้านซ่งฮวด)
- 4.ร้านเต็งเซ่งหลี (ขายสินค้าเบ็ดเตล็ด) 2 ห้อง
- 5.ร้านเอี้ยะเซียง (รับซื้อครั้ง ละหุ้ง และของป่า) 2 ห้อง
- 6.ร้านอุ๋นจิตรโอสถ (ขายยา) 2 ห้อง
- 7.บ้านถั่วแก่เก้ง (หลังไฟไหม้หिनดาตได้ขายให้ตาอุ๋นเปิดเป็นร้านขายยา)

นอกจากชาวจีนจะค้าขายอยู่ในตลาดหिनดาตแล้ว ยังพบว่ามีชาวจีนที่อยู่บริเวณชุมชนหลังสถานีรถไฟ (แถวบ้านตาอุ๋ย ค้าดี และตาอุ๋น จิตรแก้ว) รวมถึงบริเวณรอบนอกออกไปอีกด้วย

1. นายทองเหล่ง-ยายมวย (อยู่หลังสถานีรถไฟ)
- 2.เฮียจื่อ (อยู่หลังสถานีรถไฟ)
- 3.แป๊ะหมั่นยง (อยู่หัวทำนบ)
- 4.โกวเอง (อยู่ด้านหลังโรงเลื่อยหिनดาต)

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มพบว่า ในสายตาของผู้คนที่เดินทางตามเส้นทางรถไฟสายอุบลราชธานีในขณะนั้น จะกล่าวถึงภาพที่พบเห็นของชุมชนบริเวณตลาดหน้าสถานีรถไฟหินดาเซเหมื่อนๆกันก็คือ เมื่อรถไฟมาถึงสถานีหินดาเซจะเห็นภาพของผู้คนจำนวนมากรอขึ้นลงรถไฟ มีพ่อค้าแม่ค้านำอาหารหลากหลายมาขาย มีคนงานรอแบกของขึ้นลงตู้รถไฟ สะท้อนภาพของการเป็นศูนย์กลางความเจริญในฐานะย่านธุรกิจการค้าแห่งใหม่ของเมืองพิมาย หรืออาจกล่าวได้ว่าในขณะนั้น “หินดาตคือพิมายเมืองใหม่” นั่นเอง

การสร้างศาลเจ้าพ่อหินดาต

สังคมตำบลหินดาตในขณะนั้น จึงเป็นสังคมพหุนิยมที่มีผู้คนกลุ่มชาติพันธุ์หลักๆอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน 3 กลุ่มคือ ไทยโคราช ไทยอีสาน และกลุ่มชาติพันธุ์จีน โดยตามหมู่บ้านจะมีหมู่บ้านที่เป็นไทยโคราชและไทยอีสานแยกกันชัดเจน สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีนจะรวมกันอยู่บริเวณตลาดหน้าสถานีรถไฟหินดาต เป็นสังคมชาวจีนโพ้นทะเลกลุ่มใหญ่ที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตร่วมและสอดคล้องกัน ซึ่งนอกจากจะเข้ามาค้าขายแล้ว กลุ่มพี่น้องชาวจีนดังกล่าวยังได้นำความเชื่อแบบจีนโบราณติดตัวมาด้วย เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการไหว้บรรพบุรุษและการไหว้เทพเจ้าในเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่น สารทจีน ตรุษจีน จึงทำให้ในช่วงปี พ.ศ.2480 ซึ่งเป็นช่วงที่มีพ่อชาวจีนมาอยู่ในตลาดหินดาตมากขึ้นแล้ว ได้มีการปรึกษากันเพื่อสร้างศาลเจ้าพ่อหินดาต(หลังเดิม)ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเป็นสถานที่สักการะเทพเจ้าประจำท้องถิ่น เพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและขวัญกำลังใจ แก่พี่น้องชาวจีนที่เข้ามาอาศัยและทำมาค้าขายในแผ่นดินแห่งนี้

ดังนั้นในปี พ.ศ.2580 จึงได้มีการสร้างศาลเจ้า (หลังเดิม) โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก “แปะสี” ให้ใช้ที่ดินเพื่อสร้างศาลเจ้า(หลังเดิม)ในสวนอ้อย(อ้อยแดง)ของตนเองซึ่งอยู่บริเวณหลังตลาด ศาลเจ้า (หลังเดิม) จะเป็นอาคารไม้ชั้นเดียวขนาดประมาณ 3-3 เมตร พื้นเป็นพื้นดิน(ไม่ได้เทพูนซิเมนต์) ด้านหน้าจะมีเสาทำด้วยไม้ไผ่เพื่อไหว้ที่ตีแป๊บอ ภายในศาลเจ้าจะมีโต๊ะไม้วางกระถางธูปและเขียนตัวอักษรจีนเพื่อไหว้ปู่ย่ากงปู่ย่าม่า และนับตั้งแต่นั้นได้สร้างศาลเจ้า(หลังเดิม)เสร็จเรียบร้อย พ่อค้าแม่ค้าและลูกหลานชาวจีนในตลาดสถานีรถไฟหินดาต ก็ได้มีการเข้ามาไหว้ปู่ย่ากงปู่ย่าม่า ที่ตีแป๊บอ ณ.ศาลเจ้าพ่อหินดาต (หลังเดิม) ในทุกเทศกาลสำคัญต่างๆ ทั้งสารทจีนและตรุษจีน และสิ่งสำคัญนับแต่นั้นเป็นต้นมา พ่อค้าชาวจีนในตลาดสถานีรถไฟหินดาตได้ร่วมกันจัดงานให้มีการไหว้เจ้าประจำปี โดยมีการว่าจ้างอุปรากรจีนหรือ “จิว” มาเพื่อทำพิธีไหว้เจ้าและแสดงให้ผู้คนได้ชม

เพื่อจะให้เกิดความสิริมงคลแก่ชาวตลาดที่ค้าขายอยู่ในบริเวณตลาด จึงได้มีการตั้งโรงจิวไว้กลางตลาดซึ่งเป็นบริเวณศูนย์กลางย่านการค้า โดยมีการอัญเชิญ ปู่ย่ากงปู่ย่าม่า และสร้างเสาที่ตีแป๊บอ มาให้พ่อค้าแม่ค้าและลูกหลานชาวจีนชาวไทยได้มีโอกาสได้ไหว้เจ้าอย่างสะดวกสบาย ณ.บริเวณหน้าตลาดสถานีรถไฟหินดาต ซึ่งในช่วงแรกโรงจิวจะตั้งอยู่หน้าร้าน “กิมฮวด” โดยหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ต่อมาภายหลังจึงมีการย้ายโรงจิวมาสร้างบริเวณลานหน้าสถานีรถไฟหินดาต และมีการจัดต่อเนื่องตลอดมาทุกปีจนกลายเป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของตำบลหินดาต (ยกเว้นช่วงโควิดระบาดจะมีการฉะฉางโรงจิวเพื่อไหว้เจ้า)

ชาวจีนในตลาดสถานีรถไฟหินดาต ได้ใช้ศาลเจ้าพ่อหินดาต (หลังเดิม) เพื่อทำพิธีสักการะกราบไหว้ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล ในเทศกาลสารทจีน ตรุษจีน และโอกาสสำคัญต่างๆ ณ.ศาลเจ้าพ่อหินดาตหลังเดิมตลอดมา จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2521 (หลังเกิดเหตุเพลิงไหม้ตลาดหินดาต 9 ปี / ไฟไหม้หินดาต พ.ศ.2512) พ่อค้าชาวจีนในตลาดได้มีการปรึกษากันว่าควรจะมีการสร้างศาลเจ้าใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากศาลเจ้าหลังเก่าคับแคบและมีสภาพทรุดโทรมมากแล้ว (เพราะเป็นอาคารไม้) เวลาจะเข้าไปไหว้ก็เดินทางลำบาก เพราะอยู่บริเวณหลังตลาดและอยู่ลึกเข้าไปในสวนอ้อย (โดยเฉพาะหน้าฝน) จะทำให้ตึกไม้ได้เพราะที่ดินไม้ใช้ที่ของศาลเจ้า และหากจะสร้างในที่เดิมก็อยู่ด้านบริเวณหลังตลาดไม่สง่างามเหมือนที่อื่น ประกอบกับขณะนั้นพ่อค้าชาวจีนในตลาดห้วยแถลง ได้มีการสร้างศาลเจ้าใหม่บริเวณหน้าสถานีรถไฟ มีความสวยงามอย่างมาก จึงทำให้พ่อค้าชาวจีนใน

ตลาดสถานีรถไฟหิנדาคมีการประชุมหารือกันและมีมติตกลงกันว่าจะทำการสร้างศาลเจ้าใหม่ ณ.ที่แห่งใหม่

ต่อมา ร้านจิวยังเซ่ง ทราบว่าจะมีการสร้างศาลเจ้าใหม่ จึงได้มีการบริจาคที่ดินของตนเอง บริเวณตะวันออกของตลาดสถานีรถไฟหิנדาคเพื่อสร้างศาลเจ้าให้แก่ชาวตลาดหิנדาค หลังจากนั้นพ่อค้าชาวจีนในตลาดก็ได้ช่วยกันบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนในการก่อสร้าง และมีการว่าจ้างผู้รับเหมาเพื่อก่อสร้างศาลเจ้าพ่อหิנדาคแห่งใหม่ (ปัจจุบัน) ไว้บริเวณหน้าสถานีรถไฟหิנדาค โดยอยู่ทางทิศตะวันออกของตลาดสถานีรถไฟหิנדาคนั่นเอง

เมื่อศาลเจ้าพ่อหิנדาคได้สร้างแล้วเสร็จ ได้มีการทำพิธีขอขมา อัญเชิญ และย้ายปุงเถ่ากงปุงเถ่าม่า และเทพเจ้าอื่นๆ มายังศาลเจ้าแห่งใหม่ที่อยู่ในปัจจุบันในปี พ.ศ.2522 ต่อมามีการฉลองครบรอบ 10 ปี ในวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2532 และในระหว่างวันที่ 29 ตุลาคมถึง 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562ได้มีการฉลองศาลเจ้าพ่อหิנדาคในโอกาสครบรอบ 40 ปีอย่างยิ่งใหญ่ โดยมีการแสดงงิ้ว ขบวนแห่ของชาวหิנדาค เชิดสิงห์โตดอกเหมย มังกรพ่นไฟ และการแสดงอื่นๆ ตลอด 4 วัน 4 คืน มีผู้คนจากทั่วสารทิศมากราบขอพรเจ้าพ่อหิנדาคและชมการแสดงต่างๆ จำนวนมาก

ศาลเจ้าพ่อหิנדาค จึงเป็นสถานที่สักการะเทพเจ้าประจำท้องถิ่นหิנדาค ปุงเถ่ากงปุงเถ่าม่า และเทพเจ้าอื่นๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและขวัญกำลังใจของพี่น้องชาวจีนและพี่น้องประชาชนในตำบลหิנדาค และเป็นจุดกำเนิดเทศกาลงานงิ้วประจำปี ที่จัดอย่างยิ่งใหญ่มายาวนานกว่า 80 ปี ศาลเจ้าพ่อหิנדาคยังเป็นภาพสะท้อนให้เห็นภาพความมานะของชาวจีนโพ้นทะเลที่เข้ามาค้าขาย ณ.บริเวณตลาดหน้าสถานีรถไฟหิנדาค ฉายให้เห็นภาพและร่องรอยแห่งความเจริญรุ่งเรืองในอดีต เมื่อรถไฟเข้ามาของชุมชนการค้าของเมืองพิมาย ทั้งนี้ก็เพราะ “สถานีรถไฟหิנדาคคือสถานีรถไฟของเมืองพิมาย” ซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่มากเมืองหนึ่งในอีสานใต้ในขณะนั้นนั่นเอง และเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป สภาพชุมชนเปลี่ยนไป ศาลเจ้าพ่อหิנדาคยังคงเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีกิจกรรมบูชา ผลผสมผสานการพัฒนาชุมชนรอบสถานีรถไฟหิנדาค ประชาชนจำนวนมากยังนิยมใช้บริการรถไฟ มีการจำหน่ายสินค้า กิจกรรมท่องเที่ยวเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างพื้นที่ใจกลางเมืองกับพื้นที่ชานเมืองและหัวเมืองโดยรอบสามารถเดินทางด้วยระบบดีเซลขบวนรถจะแตกต่างจากรถไฟในเมืองโดยรถไฟชานเมืองจะเป็นตัวป้อนคนจาก

ภาพศาลเจ้าพ่อหิנדาคและร้านค้าชุมชน

สรุป

รถไฟไทยนำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคม สถานีรถไฟตั้งอยู่ที่ใด ชุมชนขนาดใหญ่จะตั้งขึ้นและมีกิจกรรมชุมชน ศาลเจ้าพ่อหินดาด เป็นสถานที่สักการะเทพเจ้าประจำท้องถิ่นหินดาด ปุงเถ่ากงปุงเถ่าม่า และเทพเจ้าอื่นๆ เพื่อความเป็นศิริมงคล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและขวัญกำลังใจของพี่น้องชาวจีนและพี่น้องประชาชนในตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา เป็นจุดกำเนิดเทศกาลงานจ๊วประจำปี ที่จัดอย่างยิ่งใหญ่ยาวนานกว่า 80 ปี ศาลเจ้าพ่อหินดาดยังเป็นภาพสะท้อนให้เห็นภาพความมูมานะของชาวจีนโพ้นทะเลที่เข้ามาค้าขาย ณ.บริเวณตลาดหน้าสถานีรถไฟหินดาด ฉายให้เห็นภาพและร่องรอยแห่งความเจริญรุ่งเรืองในอดีต เมื่อรถไฟเข้ามาของชุมชนการค้าของเมืองพิมาย ทั้งนี้ก็เพราะ “สถานีรถไฟหินดาดคือสถานีรถไฟของเมืองพิมาย” ซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่มากเมืองหนึ่งในอีสานใต้ในขณะนั้นนั่นเอง

ภาพสัมภาษณ์สมาชิกชุมชน

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

นายองอาจ เกษเมธีการุณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,ที่ร้านชาหมูหินดาด หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ.2567

นายสมศักดิ์ พัชนะประเสริฐสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ,ที่ร้านพัชนะโอสถ หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2567

นายบุญสะอาด มงคลศรีพัฒนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ,ที่ร้าน ป.เจริญกิจ หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2567

นางมาลี ศรีวิบุตร,เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ,ที่ร้านธิปาลี หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2567

- นายอำนาจ รุ่งฤทัยมงคล,เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ,ที่ร้านตัดผมตาหมา หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2567
- นางวนิดา สอพิมาย,เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ,ที่ร้านตัดผมตาหมา หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2567
- นายสมศักดิ์ พัชนะประเสริฐสุข เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ,ที่ร้านสิทธิผล หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2567
- นายบุญสะอาด มงคลศรีพัฒนา เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ,ที่ร้านสิทธิผล หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2567
- นายธวัชชัย ประภาสมบัติ เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ,ที่ร้านสิทธิผล หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2567
- นายองอาจ เกษเมธีการุณ เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม,ที่ร้านสิทธิผล หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2567
- นายเสริมศักดิ์ สว่างวัฒนกิจ เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ,ที่ร้านสิทธิผล หมู่ที่1 ต.หินดาด อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2567

เอกสารอ้างอิง

- ธิดิญา เหล่าอิน. (2563). ชุมชนข้างทางรถไฟกับผลกระทบจากการสร้างรถไฟรางคู่ : ศึกษากรณีชุมชนข้างทางรถไฟ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น", **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**ปีที่ 46 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) : 261.
- วันวิสิษฐ์ เนียมปาน. **รักษัสถานี่**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://readthecloud.co/railway-station-with-thai-community/> [24 กันยายน 2567].
- สำนักงานไกด้อบลดอทคอม. **1 เมษายน 2559 ครบรอบ 86 ปี สถานีรถไฟอุบลราชธานี**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.guideubon.com/2.0/ubon-story/1-2559-86/> [23 กันยายน 2567].
- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. **ภาพเก่าเล่าเรื่อง..เมืองอุบลราชธานี**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/picture/?p=758> [24 กันยายน 2567].
- องค์การบริหารส่วนตำบลหินดาด. **ประวัติความเป็นมา**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://hindardhuytalang.go.th/info.php?cat=1> [24 กันยายน 2567].